

План-конспект

уроку з фінансової грамотності

на тему:

"Я та економіка"

для учнів 1-4 класів

Зміст

Розгорнутий план та загальна інформація про урок	3
Вступ	5
Питання 1 Чому рішення, які ми приймаємо, важливі?	6
Питання 2 Просто про економіку	8
Питання 3 Чим займається Національний банк України?	11
Питання 4 Музей грошей Національного банку України	14
Контрольні запитання	16

Тема уроку "Я та економіка"

Мета уроку: розвивати в учнів культуру фінансової грамотності шляхом формування далекоглядної фінансової поведінки та відповідального ставлення до фінансових питань, навчити приймати зважені та поінформовані фінансові рішення, познайомити з банківською системою України.

Розгорнутий план уроку

Вступ

Вміння приймати зважені рішення – шлях до фінансової грамотності та добробуту.

Питання 1. Чому рішення, які ми приймаємо, важливі?

- 1.1. Які рішення приймають люди протягом життя?
- 1.2. Як навчитися приймати обґрунтовані рішення?
- 1.3. Де можна отримати пораду щодо фінансових рішень?

Питання 2. Просто про економіку.

- 2.1. Що таке економіка?
- 2.2. Навіщо дітям цікавитись економікою?
- 2.3. Як наші рішення впливають на економіку?

Питання 3. Чим займається Національний банк України?

- 3.1. Що означає центральний банк?
- 3.2. Чим займається Національний банк України?
- 3.3. Цікаві факти про Національний банк України.

Питання 4. Музей грошей Національного банку України.

- 4.1. Ласкаво просимо до Музею грошей НБУ.
- 4.2. Як Музей грошей НБУ опікується фінансовою грамотністю?
- 4.3. Віртуальні екскурсії НБУ.

Терміни, які учні вивчать під час уроку: економіка, центральний банк, дворівнева банківська система, споживач, інфляція, фінансова грамотність, далекоглядність.

Після завершення уроку учні знатимуть:

- як економіка впливає на рішення людини;
- які бувають банки;
- що означає центральний банк;
- якою є роль Національного банку України в економіці;
- історію виникнення Національного банку України.

Після завершення уроку учні вмітуть:

- описати, як пов'язані між собою різні складові економіки;
- описати роль Національного банку України в економіці;
- пояснити, що впливає на фінансові рішення людини.

Що необхідно для проведення уроку?

- тематична презентація PowerPoint;
- роздруковані індивідуальні робочі зошити для виконання учнями вправ для закріплення матеріалу уроку;
- кольорові олівці або фломастери;
- монітор для перегляду відеороликів.

Матеріали є доповненням до проведення у школі уроків із предметів "Фінансова грамотність" або можуть використовуватися для проведення класної години.

Вступ | Привітання та ознайомлення учнів із темою уроку

Питання до учнів

Дорогі учні, як ви вважаєте, яке ключове вміння відрізняє фінансово грамотну людину? Чи це може бути людина, яка живе одним днем чи це людина, яка думає про майбутнє? – *Відповіді.*

Дякую за ваші відповіді. Ви правильно помітили, що фінансово успішні люди планують та ведуть сімейний бюджет, уміють контролювати свої витрати. А головне – вони вміють приймати зважені обґрунтовані рішення щодо різних сфер свого життя та грошей. Ви, мабуть, знаєте, що коли ми ухвалюємо рішення, як витратити гроші, варто думати про майбутнє, бути далекоглядними та відповідальними.

Педагог демонструє слайд 1.

Визначення

Фінансова грамотність – це володіння набором навичок і знань, які дають змогу людині приймати обґрунтовані та ефективні рішення, використовуючи свої ресурси та можливості.

Далекоглядний – здатний передбачати події, наслідки чого-небудь; передбачливий.

Інформація для вчителя

Згідно з методологією ОЕСР **рівень фінансової грамотності** вимірюється за допомогою трьох компонентів: фінансові знання, фінансова поведінка та ставлення до фінансових питань.

Це означає, що на рівні з фінансовими знаннями, які включають знання з фінансових питань та питань захисту прав споживачів, важливим фактором є **вміння приймати фінансові рішення**: порівнювати фінансові продукти, звертатися за кваліфікованою консультацією та обговорювати фінансові питання, **а також довгострокове мислення й розуміння наслідків своїх фінансових рішень.**

Вміння приймати зважені рішення – шлях до фінансової грамотності та добробуту. Урок "Я і економіка" дасть змогу отримати перші знання про економіку як систему та подивитись на неї з точки зору рішень, які ми приймаємо. Адже від якості наших рішень залежить не тільки наш матеріальний добробут, а й наше майбутнє в цілому.

Питання 1 | Як навчитись приймати рішення?

1.1. Які рішення приймають люди протягом життя?

Питання до учнів

Діти, чи згодні ви з тим, що наші рішення важливі, адже вони формують наше життя?
– *Відповіді.*

Так, дійсно. Наші рішення важливі, тому наш урок сьогодні буде присвячений тому, щоб навчитися приймати зважені й обґрунтовані рішення.

Пропоную невеличку вправу. Встаньте, будь ласка, ті, хто сьогодні приймав певне рішення. (*Підказка: Усі діти повинні встати.*)

Інформація для вчителя

Дійсно, ми часто навіть не усвідомлюємо, скільки рішень ми приймаємо протягом дня, багато чого ми робимо автоматично. Ось, наприклад, деякі наші рішення, на які ми не звертаємо уваги: встати зранку з ліжка, почистити зуби, одягнутися, зробити зачіску, поспідати чи допомогти мамі приготувати сніданок, привітатись і бути приятним із знайомими та друзями, якою дорогою піти на прогулянку або навіть робити чи не робити домашні завдання.

Питання до учнів

Діти, а які рішення ви приймаєте вдома чи у школі? – *Відповіді.*

Спочатку учні називають власні приклади. *Потім педагог демонструє слайд 2.*

Інформація для вчителя

Дякую за ваші приклади. Крім рішень, що одягти та що з'їсти, коли зголоднів, який мультик чи відео переглянути, куди піти на вихідних, є ще такі важливі рішення, з ким товаришувати, яке хобі обрати, чим цікавитися та як проводити вільний час.

Пропоную тепер разом поміркувати, які фінансові рішення приймають діти вашого віку.
– *Відповіді.*

Спочатку учні називають власні приклади. *Потім педагог демонструє слайд 3.*

Дійсно, ми щодня приймаємо багато фінансових рішень, наприклад: заощаджувати чи ні і скільки, купити нову іграшку чи ні, яка ціна прийнятна за певний товар чи послугу, а яка – ні. Сьогодні багато хто з нас приймає рішення займатися благодійністю та переказувати гроші. Коли у наших друзів та родичів свято, ми вирішуємо, який подарунок обрати і чи варто подарувати гроші. Коли ми подорожуємо за кордон, потрібно прийняти рішення обміняти гроші на місцеву валюту. Продавець на касі цікавиться, як ми будемо розраховуватися – готівкою чи карткою.

1.2. Що впливає на наші рішення?

Питання до учнів

Діти, ви вже побачили, що ми всі приймаємо багато різних рішень, а чи замислювалися ви над тим, як саме ми їх приймаємо? Що впливає на наші рішення? Розкажіть, як ви обрали позакласний гурток або свої хобі? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

Педагог демонструє слайд 4.

Дякую за ваші приклади. Багато хто з вас зазначив, що, коли мова йде про важливі рішення, особливо стосовно навчання, часто на наші рішення впливають батьки. Також часто ми дивимося на друзів і хочемо бути схожими, хочемо такі самі речі, як у них. Також на нас впливає реклама та мода. Під впливом реклами ми починаємо думати, що мати певні речі престижно. І ми починаємо хотіти саме ці речі, хоча вони й не завжди якнайкраще задовольняють наші потреби.

Також на наш вибір впливають наш смак та уподобання, наші цілі та бажання. І, звичайно, на наші рішення впливають гроші.

1.3. Де можна отримати пораду щодо фінансових рішень?

Питання до учнів

Діти, чи опинялися ви в ситуації, коли доводилося приймати рішення навмання, без потрібної інформації? До яких наслідків це зазвичай призводило? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

Дійсно, якщо приймати рішення навмання, можна зробити багато помилок. Часто це може призвести до зіпсованого настрою, а ще втрат часу і грошей. Що ж робити в такому випадку? Як можна уникнути необґрунтованих рішень?

Педагог демонструє слайд 5.

Якщо вам потрібно прийняти обґрунтоване фінансове рішення, можна звернутися за порадою. Зазвичай за порадою можна звертатися до батьків та вчителів.

Діти часто обговорюють важливі речі з друзями, але варто зважати, що однолітки ще не мають такого досвіду, як дорослі та фахівці, тому пораду друзів можна вислухати, але приймати рішення варто після ретельного обдумування.

Щоб закріпити отримані знання та потренуватися приймати рішення, пропонуємо виконати вправи 1, 2 та 3 в робочому зошиті.

Питання 2 | Просто про економіку

2.1. Що таке економіка?

Питання до учнів

Діти, що спадає вам на думку, коли ви чуєте слово економіка? Уявіть, що на Землю прилетів прибулець з іншої планети, який зовсім нічого не знає про тутешнє життя. Пропоную разом скласти карту понять, щоб познайомити його з грошима та економікою.

Учні описують поняття, які спадають їм на думку. Можливі відповіді: Гроші, підприємства, бізнес, робота, банки, магазини, ціни, уряд.

Педагог демонструє слайди 6-7.

- Наприклад, коли ти отримуєш гроші за виконану роботу (за допомогу сусідці з покупками тощо), ти можеш їх витратити на купівлю іграшок або книжок.
- Економіка пов'язана з тим, як компанії (бізнес) виготовляють товари, які ми купуємо, та з тим, як держава використовує гроші для забезпечення безпеки, освіти та інших потреб громади.

Визначення

Економіка – це наука про те, як люди використовують ресурси, щоб задовольнити свої потреби та бажання.

Усі ми постійно користуємося певними речами (товарами) та послугами.

В економіці використання товарів та послуг називається **споживанням**. А той, хто їх використовує – **споживачем**.

Щоб економіка працювала, потрібні гроші. Ми з вами (споживачі) розраховуємося в магазині грошима, батьки отримують зарплату грошима, щоб побудувати дороги та школи потрібні гроші. Гроші в економіці рухаються завдяки банківській системі, а опікується нею центральний банк країни.*

* Звісно, не всі розрахунки відбуваються в грошовій формі, невелику частку займають товарні розрахунки, тобто відбувається обмін "товар-товар".

2.2. Навіщо дітям цікавитись економікою?

Питання до учнів

Діти, як ви гадаєте, чи варто дітям цікавитись економікою? Чи потрібні вам знання про гроші? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

Найл Кіштайні, автор книги "Коротка історія економіки", пропонує розглядати економіку як науку, яка допомагає людям вижити, а також бути здоровими й освіченими.

"Економіка – питання життя і смерті. Ідеться про те, як допомогти людям отримати все, що їм потрібно для повноцінного, щасливого життя, і чому декому це не вдається. Вивчення цієї науки може змінити світ на краще."

Діти також повинні цікавитись економікою, тому що вони вже починають взаємодіяти з економічним світом. Наприклад, коли ви отримуєте кишенькові гроші, ви вирішуєте, як і на що їх витратити. Це означає, що діти, як і дорослі, також приймають економічні рішення.

Навчання з економіки може допомогти дітям зрозуміти, як працює економічний світ:

- як виробники виробляють товари та послуги
- як компанії рекламують свої продукти
- як люди приймають рішення про те, на що витратити свої гроші

Навчання з економіки та фінансової грамотності може допомогти дітям стати ефективними споживачами. Вони можуть навчитись, як шукати найкращі пропозиції, як вести бюджет та як витратити гроші розумно. А також, як приймати рішення, які можуть позитивно впливати на громаду, а також допомогти змінити світ на краще.

2.3. Як наші рішення впливають на економіку?*

Питання до учнів

Діти, чи замислювалися ви над тим, який вплив можуть мати ваші фінансові рішення? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

Педагог демонструє слайд 8

Люди і їх рішення мають значний вплив на економіку, а саме на вартість товарів

*** Цю частину уроку допомагав писати штучний інтелект ChatGPT*

та послуг, рівень виробництва, інвестиції та заробітну плату.

Це можливо, тому що всі складові частини економіки взаємопов'язані, ніби живий організм, наприклад:

- Якщо багато людей вирішують купувати більше товарів, це може призвести до збільшення попиту на товари, що зазвичай призводить до збільшення їх вартості. І навпаки, якщо багато людей вирішують не купувати товари, це може призвести до зменшення попиту на них, що може знизити їх вартість.
- Якщо люди вирішують працювати більше, це може призвести до збільшення виробництва товарів і послуг. З іншого боку, якщо багато людей втрачають роботу, це може призвести до зменшення попиту на товари і послуги, що може знизити заробітну плату та зменшити виробництво товарів.
- Коли люди вирішують інвестувати свої гроші, це може підтримати зростання бізнесів і створення нових робочих місць.
- Якщо багато людей вирішують не платити податки, це може призвести до зменшення бюджету держави, що може призвести до зменшення соціальних програм та вкладень в інфраструктуру.

Питання 3 | Чим займається Національний банк України?

3.1. Що означає центральний банк?

Питання до учнів

Діти, пропоную з'ясувати детальніше, що ви знаєте про банківську систему, які банки існують та чим вони відрізняються? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

В Україні дворівнева банківська система, до якої входять:

Центральний банк – на першому рівні.

- Центральний банк – це особливий банк, який допомагає керувати економікою в нашій країні. Він забезпечує, щоб в країні було достатньо грошей, допомагає контролювати рівень цін, стежить за роботою банків та багато іншого. Також центральний банк займається випуском банкнот та монет, які ми використовуємо в повсякденному житті.
- Інші (державні та комерційні) банки – на другому рівні. Саме вони працюють з населенням, відкривають рахунки та випускають платіжні картки, щоб ми могли розрахуватися за покупки і отримувати заробітну платню або пенсію. Також банки надають кредити та приймають гроші на депозити.

Центральний банк є практично у всіх країнах світу, наприклад, у Великобританії він називається Банк Англії, у США – Федеральна резервна система, у ЄС – Європейський центральний банк або ЄЦБ.

В Україні центральний банк – це Національний банк України або НБУ.

3.2. Чим займається Національний банк України?***

Питання до учнів

Діти, чи знаєте ви щось про Національний банк України? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

1. Національний банк України опікується грошима в нашій країні. Коли ви купуєте ласощі чи іграшки, то використовуєте гроші. Національний банк допомагає забезпечити безпечний та своєчасний доступ до грошей та можливість розрахунків.

*** Цю частину уроку допомагав писати штучний інтелект ChatGPT

2. Національний банк України єдиний, хто має право друкувати банкноти і карбувати монети гривні.
3. Національний банк також допомагає банкам і фінансовим установам у нашій країні працювати ефективно, це банк банків. Він контролює їх діяльність відповідно до закону, тому він ще називається регулятором.
4. Також НБУ стежить за інфляцією та береже наші гаманці від зростання цін. НБУ робить усе можливе, щоб зберігати гривню сильною, а грошову систему стабільною.

Визначення

Інфляція – це темпи зростання цін на товари та послуги впродовж певного часу.

Педагог демонструє слайд 9

Дізнатися більше про те, чим займається НБУ, можна, переглянувши відео "Чим займається Національний банк України?" за [посиланням](#).

3.3. Цікаві факти про Національний банк України

Питання до учнів

Діти, ви уважно дивились та слухали відео? Згадайте коли було створено НБУ? –
Відповіді.

Інформація для вчителя

20 березня 1991 року вважається Днем народження НБУ. У цей день було прийнято Закон України "Про банки і банківську діяльність", так було створено Національний банк України та дворівневу банківську систему, про яку ми говорили раніше.

Педагог демонструє слайди 10-11

Питання до учнів

Діти, спробуйте здогадатися, що покладено в основу логотипу Національного банку?

1. зображення династичного герба Володимира Великого
2. графічний знак для позначення гривні
3. символічне зображення срібного злитка гривні київського типу

(Правильна відповідь – 3)

Додатково пропонуємо переглянути [відео "Наша гривня"](#).

Педагог демонструє слайд 12

Питання до учнів

Діти, чи знаєте ви, як виглядає будівля головного офісу НБУ? Де він знаходиться?

Інформація для вчителя

НБУ знаходиться у місті Києві на вулиці Інститутській. Будівля Національного банку України – архітектурна перлина Києва.

Цікаво знати

Фасадну частину споруди оформив знаменитий архітектор Олександр Вербицький більше 100 років тому. Художнє оздоблення банку – заслуга італійського майстра Еліо Саля, автора знаменитих фантастичних істот на Будинку з химерами навпроти будівлі Офісу Президента в Києві.

На той час будівля НБУ стала вершиною технічної досконалості. Банк був оснащений центральним паровим опаленням, електричним освітленням та складною системою вентиляції.

Пропонуємо закріпити матеріал та зробити вправи 4-5 у робочому зошиті.

Питання 4 | Музей грошей Національного банку України

4.1. Ласкаво просимо до Музею грошей НБУ*

Питання до учнів

Діти, ви вже знаєте, що Національний банк України має багато важливих задач, але, крім них, він також опікується фінансовою грамотністю українців. Як ви гадаєте, чи потрібно українцям бути фінансово грамотними? І як можна цього досягти? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

Дякую за ваші відповіді та активність. Фінансова грамотність – це про те, як ми управляємо своїми грошима, щоб мати їх достатньо, щоб купувати необхідні речі.

Якщо ми не знаємо, як управляти своїми грошима, то можемо витратити їх неправильно. Наприклад, якщо ми витрачаємо всі гроші на солодощі, то не зможемо купити інші речі, які нам дійсно потрібні.

Коли ми розуміємо, як працює економіка і як управляти своїми грошима, ми можемо стати успішнішими. Ми можемо зекономити гроші, купити більше потрібних речей і навіть інвестувати гроші, щоб отримати більше грошей у майбутньому.

Щоб підвищити рівень своєї фінансової грамотності запрошуємо завітати до Музею грошей Національного банку, який знаходиться в головній будівлі НБУ в Києві на вулиці Інститутській.

Поки триває війна, завітати до Музею грошей можна лише віртуально.

4.2. Як Музей грошей НБУ опікується фінансовою грамотністю?

Питання до учнів

Діти, можливо, хтось із вас мав нагоду долучатися до освітніх заходів, які проводить НБУ та Музей грошей? – *Відповіді.*

Інформація для вчителя

У музеї грошей НБУ можна дізнатися про різні гроші, які використовувалися в Україні й інших країнах із давніх часів до сьогодні. Тут є багато цікавих експонатів: монети, банкноти, медалі, інші предмети, пов'язані з грошима.

У Музеї грошей ви можете дізнатись: які функції виконує Національний банк України, зануритись у світ фінансів та грошового обігу, отримати прості навички управління власними фінансами, дізнатись усе про захист грошей, їх виготовлення, побачити повну колекцію нумізматичної продукції, випущеної Національним банком України.

Тут проводяться різні цікаві екскурсії та заходи для дітей і дорослих.

** Цю частину уроку допомагав писати штучний інтелект ChatGPT*

4.3. Віртуальні екскурсії НБУ

Інформація для вчителя

Педагог демонструє слайд 13

Музей грошей НБУ проводить віртуальні екскурсії: в індивідуальному форматі та як віртуальний тур у супроводі гіда. Експозиція музею розповідає про грошовий обіг на українських землях із давніх часів до сьогодення.

До колекції музею входять домонетні форми грошей, античні, середньовічні монети, гроші російської імперії, банкноти Української Народної Республіки, а також гроші радянського періоду і сучасної незалежної України.

Записатися на віртуальну екскурсію Музею грошей НБУ можна через форму на [сайті](#).

Додатково

Педагог демонструє слайд 14

[Комікс-розмальовка](#) про історію гривні "Пригоди дітлахів у часі. Перші гроші". та [онлайн-пазл](#) із героями коміксу.

Пропонуємо зробити вправи 6-7 у робочому зошиті.

Контрольні запитання

- 1) Чому важливо вміти приймати обґрунтовані рішення?
- 2) Що варто зробити, якщо не знаєш усієї необхідної інформації для прийняття рішення?
- 3) Що означає термін "економіка"?
- 4) Чому дітям варто цікавитись економікою?
- 5) Які бувають банки?
- 6) Чим займається Національний банк України?
- 7) Про що можна дізнатись в Музеї грошей НБУ?

Електронне навчальне видання
План-конспект уроку з фінансової грамотності
для учнів 1-4 класів
на тему: "Я та економіка"

Укладачі: Вікторія Ролік, Леся Войтицька
Художнє оформлення: Олена Абрамова
Літературний редактор: Тетяна Кладіна

Березень 2023 рік

Національний банк України
01601, м. Київ
вул. Інститутська, 9
bank.gov.ua

Відгуки, пропозиції та зауваження
надсилайте на електронну адресу:
talant@bank.gov.ua

